

EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

CİNSİYET	GENEL	EVET	HAYIR
Kadın	42	36	6
Erkek	97	77	20
Beyan etmek istemeyen	2	1	1
<b>TOPLAM</b>	141	114	27

YAŞ ARALIĞI	GENEL	EVET	HAYIR
18-25	14	11	3
26-30	37	29	8
31-40	51	41	10
41-50	23	20	3
51-64	16	13	3

MESLEKİ KIDEM	GENEL	EVET	HAYIR
0-5	37	28	9
6-10	40	34	6
11-15	20	16	4
16-20	12	10	2
21-25	15	11	4
26-30	14	12	2
31-50	3	2	1

EĞİTİM DURUMU	GENEL	EVET	HAYIR
İlkokul Mezunu	1	1	-
Lise Mezunu	14	9	5
Ön Lisans Mezunu	1	1	-
Lisans mezunu	103	82	21
Y. Lisans Mezunu	21	20	1
Doktora Mezunu	1	1	-

ÇALIŞTIĞI KURUM	GENEL	EVET	HAYIR
Ajans	22	17	5
İnternet Ulusal Yayın	28	23	5
İnternet Yerel Yayın	7	6	1
Basılı Ulusal Yayın	28	19	9
Basılı Yerel Yayın	26	24	2
Radyo Ulusal Yayın	2	1	1
Radyo Yerel Yayın	-	-	-
TV Ulusal Yayın	18	17	1
TV Yerel Yayın	2	2	-
Yeni Medya	5	3	2
İşsiz	2	2	-
TV Yabancı Yayın	1	-	1

**EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili**

<b>POZİSYON</b>	<b>GENEL</b>	<b>EVET</b>	<b>HAYIR</b>
Muhabir	49	40	9
Foto Muhabir	5	3	2
Editör	44	34	10
Köşe Yazarı	6	6	
Sayfa Sekreteri	2	1	1
Temsilci	2		2
Yayın Yönetmeni	8	7	1
Yazı İşleri Müdürü	11	10	1
Kurgu Yönetmeni	1	1	
Görüntü Yönetmeni	1	1	
Yayın Koordinatörü	2	1	1
Kameraman	5	5	
Yorumcu	1	1	
Spiker	1	1	
Röportaj Yazarı	1	1	
İçerik Yazarı	1	1	
İdari Yönetici	1	1	

<b>UZMANLIK ALANI</b>	<b>GENEL</b>	<b>EVET</b>	<b>HAYIR</b>
Politika	46	32	14
Dış Politika	16	14	2
Ekonomi	29	24	5
Yurt Haber	27	22	5
Sağlık	18	16	2
Spor	17	14	3
Parlamento	19	15	4
Yargı	27	23	4
Kadın LGBTİ	19	15	4
Yazı İşleri	41	33	8
Çevre Kent	27	24	3
Eğitim	18	17	1
Kültür Sanat	22	20	2
Emek	2	1	1
Magazin	9	8	1
Toplum Yaşam	1	0	1
Sivil Toplum	1	1	0
Teknoloji	1	1	0
Teknik	1	1	0
Farklı İnanç Grupları	1	1	0

<b>ÇALIŞMA YERİ</b>	<b>GENEL</b>	<b>EVET</b>	<b>HAYIR</b>
Haber Merkezi	73	58	15
Saha	59	48	11
Parlamento	1	-	1
Adliye	4	3	1
Ev	5	5	

### EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

ÇALIŞMA ŞEKLİ	GENEL	EVET	HAYIR
Tam Zamanlı	104	85	19
Yarı Zamanlı	4	3	1
Freelance	25	20	5
İşsiz	8	6	2

VARDIYA TİPİ	GENEL	EVET	HAYIR
Gündüz	117	91	26
Gece	4	4	-
Değişken	20	19	1

## I. SANSÜR VE OTOSANSÜR

### A. GAZETECİLERİN SANSÜR VE OTOSANSÜR KİŞİSEL DENEYİM ANKETİ

#### ANKETİN AMACI

Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından 31 Mart 2020 – 2 Nisan 2020 tarihleri arasında online olarak “Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi” düzenlenmiştir. Bu anket çalışmasının temel kaygısı öncelikle Türkiye basınında sansürün ve otosansürün varlığını gazetecilerin kişisel deneyimleri üzerinden tespit ederek, altında yatan nedenleri ortaya koyarak konunun tartışılmasını sağlamaktır. Yapılan araştırmanın cevap aradığı sorular şunlardır: Türkiye’de gazeteciler sansüre uğruyor mu? Sansüre uğruyorsa ne tür gerekçelerle sansürleniyor, sansür ne şekilde gerçekleşiyor? Türkiye’de gazeteciler otosansür yapıyor mu? Yapıyorsa bu motivasyonun altında yatan temel kaygılar neler?

#### KATILIMCILARA YÖNELTİLEN SORULAR

Anket kapsamında katılımcılara ortalama cevaplama süresi toplamda 4 dakika olan 4 bölümde 14 soru yöneltilmiştir.

Anketin 1. bölümünde katılımcıların cinsiyetleri kısa yanıt metni şeklinde, yaş aralıkları çoktan seçmeli, kaç yıldır gazetecilik yaptıkları yani mesleki kıdemleri kısa yanıt metni şeklinde, eğitim durumu çoktan seçmeli ucu açık biçimde zorunlu olarak sorulmuştur.

“Kurum- Pozisyon- Uzmanlık” başlıklı 2. Bölümde katılımcılara çalıştığı kurum, pozisyonu, çalışma yeri, çalışma durumu ve vardiyası çoktan seçmeli, ucu açık şekilde sorulmuştur. Uzmanlık alanı çalıştığı birim ise yine zorunlu ancak onay kutucuğu şeklinde birden fazla seçime müsait olarak sorulmuştur.

“Sansür Deneyimi” başlıklı 3. bölümde katılımcılara “Yaptığınız haber nedeniyle sansüre uğradınız mı?” şeklinde evet- hayır seçeneği bulunan zorunlu temel bir soru yöneltilmiştir. Hemen akabinde “Cevabınız hayır ise sizce sansüre uğramamanızın nedeni nedir?” ve “Cevabınız evet ise sizce sansüre uğramanızın nedeni nedir?” soruları uzun cevap metni ile yöneltilmiştir. Devamında sansürün ne

### EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

şekilde gerçekleştiği, haberin sansürlenme gerekçesine ilişkin sorular onay kutucuğu şeklinde ucu açık olarak katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soruların ardından son olarak “Sansürlenmiş haberin konusu neydi? Birkaç kelimeyle açıklayınız.”, “Tahminen meslek yaşamınızda kaç defa sansüre uğradınız?” ve “Bu deneyim/ler sizi nasıl etkiledi?” soruları uzun cevaplamaya müsait şekilde sorulmuştur.

“Otosansür Deneyimi” başlıklı son ve 4. bölümde ise katılımcılara “Mesleğinizi yaparken kendinize otosansür uyguladığınızı düşünüyor musunuz?” şeklinde evet-hayır seçeneği bulunan soru yöneltilmiştir. “Evet ise hangi konuda otosansür uyguluyorsunuz?” Kısa cevaplı sorusunun ardından onay kutucuğu şeklinde açık uçlu “Otosansür uygularken çekinceniz ne oluyor?” sorusu sorulmuş ve son olarak bu çekincelerin altında yatan nedeni kısaca anlatmaları istenmiştir.

#### ANKET SONUÇLARI

Ankete toplam 141 katılımcı katılmıştır.

“Yaptığınız haber nedeniyle sansüre uğradınız mı?” sorusuna ankete katılan 141 katılımcıdan 27’si “Hayır” cevabını vermiştir; 92’si “Evet” cevabını vermiştir. 22 katılımcı ise soruyu “Hayır” olarak cevaplandırmış ancak ilerleyen sorularda sansüre uğradığını beyan etmiştir. Bu nedenle bu katılımcılar da “Evet” cevabı verdiği kabul edilerek 114 katılımcının evet verdiği cevabı üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu durumun sorunun bu katılımcılar tarafından hâlihazırda çalıştığı kurum olarak anlaşılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira verdikleri cevaplar şu an için sansür uygulamayan bir kurumda çalıştıkları ancak önceki mesleki yaşamlarında sansüre maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

“Mesleğinizi yaparken kendinize otosansür uyguladığınızı düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcılardan 40’i otosansür uygulamadığını beyan etmiş; 111 ise otosansür yaptığını belirtmiştir.

Sansür ve otosansür sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, sansüre uğramadığını beyan eden 27 katılımcıdan 15’i otosansür yaptığını 12’si ise yapmadığını beyan etmiştir. Sansüre uğradığını beyan eden 114 katılımcıdan 96 katılımcı ise otosansür yaptığını 18’i yapmadığını beyan etmiştir.

Katılımcıların genel profili ve sansüre verdikleri evet-hayır cevabı doğrultusunda ortaya çıkan profilleri sayısal olarak **Tablo- 9**’da açıklanacaktır. Katılımcıların homojen bir dağılım sergiledikleri söylenebilir.

#### i. “HAYIR, SANSÜRE UĞRAMADIM” DİYEN KATILIMCILARIN CEVAPLARI

##### “Cevabınız Hayır İse Sizce Sansüre Uğramamanızın Nedeni Nedir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde “bağımsız yayın politikasına sahip kurumda çalışma”, “bağımsız veya ekonomik olarak bağımsız kurumda çalışma” cevaplarının katılımcıların 16’ sını tarafından verildiğini, “sansüre uğrayacak haber yapmadım” diyen 4 katılımcı; “otosansür yaptığım için” diyen 3 katılımcı olduğunu; 1 katılımcının “sansür konusunda baştan pazarlık yapmam” cevabını verdikleri görülmüştür. 3 katılımcı ise cevap vermemiştir.

### EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

#### “Mesleğinizi Yaparken Kendinize Otosansür Uyguladığınızı Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Sansüre uğramadığını beyan eden 27 katılımcıdan 15’i mesleğini yaparken kendisine otosansür uyguladığını; 12’si ise otosansür uygulamadığını beyan etmiştir.

#### “Evet İse Hangi Konuda Otosansür Uyguluyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Otosansür uyguladığını kabul eden 15 katılımcı bu soruya çeşitli cevaplar vermiştir:

Politik ve hukuki anlamda sorun çıkaracak konularda (3 katılımcı aynı yönde cevap vermiştir.)

Bazı haberlerin kurumla örtüşmeyeceğini düşünerek kaleme almıyorum.

Haber kaynaklarımdan endişe ediyorum. Dava açılmasından korkuyorum.

Politika alanında çalışıyorum. Gizli belgeleri yayınlarken korkuyorum.

Birçok konu.

Ertelemeli hapis cezası aldığım ve meslektaşlarım gözaltına alındığı, tutuklandığı için haberlerinde ve sosyal medya kullarımlarında otosansür uyguluyorum.

Bazı kavramları kullanırken dikkat ediyorum.

Görüş aldığım işçiler görüşlerinin arkasında durmadığı için ve iktidar ve patronlardan yana yasalar

#### “Otosansür Uygularken Çekinceniz Ne Oluyor?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Birden fazla şıkkın işaretlenebildiği bu soruya 11 “yargılanmak”, 9 “gözaltına alınmak”, 8 “hedef gösterilmek”, 6 “saldırıya uğramak”, 5 “öldürülmek”, 4 “tekzip gelmesi”, 4 “tehdit edilmek”, 3 “hakarete uğramak”, 2 “işten çıkarılmak”, 1 “iş bulamamak”, 1 “uyarılmak” ve 1 “görüş aldığım işçilerin işten çıkarılması” cevapları verilmiştir. 14 katılımcı soruyu cevaplamamıştır.

#### “Sizce Çekincelerinizin Altında Yatan Neden Nedir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Ülkede güven ortamının tesis edilmemesi

Düşünce ve ifade özgürlüğünün olmaması (2 katılımcı aynı yönde cevap vermiştir.)

Gazeteciliğe bu denli ihtiyaç varken gazetecilerin akılcı davranması ve ifadelerini buna göre seçmesi gerektiğini düşünüyorum.

“Kürdistan” gibi kavramlar/sözlerin suç olarak görülmesi

İktidarın baskı politikaları

Yasaların emekçiden yana olmaması

Yargı bağımsızlığının olmaması

Son dönemlerde gazetecilerin hedefte olması

Yazdıklarım nedeniyle başımıza bir iş gelir mi site kapatılır mı, soruşturma açılır mı diye korktum.

### ii.“EVET, SANSÜRE UĞRADIM” DİYEN KATILIMCILARIN PROFİLLERİ VE CEVAPLARI

#### “Cevabınız Evet İse Sizce Sansüre Uğramanızın Nedeni Nedir?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya verilen en yaygın yanıt “patronun siyasi ilişkileri”, “patron ve yerel yönetim ilişkisi”, “patronaj”, “patronun ilişkileri” şeklindedir. Bu doğrultuda 20 cevap gelmiştir.

Verilen 14 cevap “yayın politikası” şeklindedir. 17 “politik baskı” cevabı gelmiş, 6 “iktidarı eleştiren haber yapma”, 5 “politik nedenler”, 5 “üst yöneticilerin bakış açısı” ve 5 “dava korkusu”

Diğer cevaplar ise şöyledir: “Türkiye’de gazetecilik yapmak sansür için yeterli”, “Anadolu Ajansı”, “mesleki deneyim”, “sektörel verileri objektif olarak paylaşmam”, “kişisel güvenliğim”, “basın ifade özgürlüğüne yönelik politikalar”, “Kürt meselesi”, “bürokrasi”, “hedef gösterilme korkusu”, “yanlış anlaşılma”, “korku”, “kurum içi dengeler”, “reklam kaygısı”, “ilan gelirlerinin kesilmesi korkusu”, “kurumun zor durumda kalabilecek olması”.

### EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

#### “Sansür Ne Şekilde Gerçekleşti?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Verilen cevaplardan 47’si “Haber yayımlanmadı.”; 39’u “Haberin bir kısmı değişti.” ; 11’i “İşten çıkarılmakla tehdit edildim.”; 7si “İşten çıkarıldım.” şeklindedir. 3 “Disiplin cezası aldım.”, 1 “Haberden ismim çıkarıldı.”, 1 “Gözaltına alındım.”, 1 “Uyarıldım” cevabı verilmiştir.

#### “Haberinizin Sansürlenme Gerekçesi Neydi?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya 60 “politik baskı” 43 ise “işverenin politik ilişkileri” cevabı verilmiştir. İşverenin yatırımları şeklinde 19 cevap gelmiştir. 4 “Ayrımcılık”; 4 “Ahlaki”; 2 “Yayın Politikası”, 2 “Dini”, 1 “Güvenlik” cevabı verilmiştir.

#### “Sansürlenilen Haberin Konusu Neydi? Birkaç Kelimeyle Açıklayınız.” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde 9 katılımcı “belediye, belediye ihaleleri, yerel yönetimler” doğrultusunda cevap vermiştir. 7 katılımcı açık bir şekilde “politika” cevabını vermiştir. 2 katılımcı “mülteciler”; 3 katılımcı “yerel seçimler”; 2 katılımcı “Kürt meselesi”; 2 katılımcı “çevre” cevaplarını vermiştir. “Çok sayıda haberim sansürlendi tek tek yazmam mümkün değil.” diyen ise 4 farklı katılımcı olmuştur.

Verilen diğer farklı cevaplar ise şöyledir: “İktidara ters olan konular, doğal afet, Can Dündar’la söyleşi, cezaevlerinin durumu, ev baskınları, hükümeti eleştiren basın açıklamaları, etil alkol ithalatının nedeni, yerel otomobil, sektörel pazar rakamları, kulis yazıları, referandum, Bülent Ecevit’in 163. Madde ile ilgili bir açıklaması, sağlık, Atatürkçü Düşünce Derneği, Biyografi-Süleyman Nazif, Olumsuz ekonomik veriler, iktidara yakın bir isme mikrofon uzatmak, bir siyasinin şehitlerle ilgili söylediği anma sözleri, kentsel dönüşüm, işsizlik, yeme içme kültürü ve alkol, eskiden kurum içerisinde çalışan birinin siyasi açıklamaları, Afrin Harekatı, Hak ihlali haberi, Tahir Elçi cinayeti, HDP’ li belediyenin yaptığı yanlış haberleştirmek, COVID-19 olan sağlık çalışanları, Muğla Çambaşında sahtekarlık, Barış için Akademisyenler, taciz, CHP-HDP-AKP ile ilgili yazdığım eleştirel haberler, HDP’ nin Diyarbakır’da yaptığı mitingin manşette görünmesi, cinsel istismar haberi, İktidar ve ailesinin aleyhine olabilecek her türlü haber, yerel yönetim ve iktidara yönelik eleştiriler, siyasi lider açıklamaları. duruşma haberleri, ünlülerin özel hayatına ilişkin haberler, İdlip’te hayatını kaybeden askerler, eğitim politikaları, azınlık gruplarının sokak eylemleri ve talepleri, bedelli askerlik, erken yaşta emeklilik, af, HDP, Alevilik, Adana’da bir inşaat firmasının yaptığı usulsüz işler, siyasi çekişmeler, ekonomi teşvik paketinin reel ekonomideki ihtiyaçlara cevap vermiyor olması, köy koruculuğunun eleştirilmesi, LGBTİ+, kadın, BOTAŞ’ta maaş kesintisi, MHP aleyhine haber, Tanınmış iş adamı iki kadınla yakalandı haberi...”

#### “Tahminen Meslek Yaşamınızda Kaç Defa Sansüre Uğradınız?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya çeşitli cevaplar verilmiştir: “3, 10, 100, 5, 30 ,4,100, 250” şeklinde sayısal değer bildiren katılımcılar olduğu gibi “sayısız”, “çok”, “sayısını hatırlamıyorum” cevapları da verilmiştir.

#### “Bu Deneyim/ler Sizi Nasıl Etkiledi?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Bu soruya 21 katılımcı “mesleğe olan bağlım azaldı”, “meslekten soğuttu”, “motivasyonum azaldı”, “gazetecilik mesleğine olan inancım azaldı” doğrultusunda cevap demiştir. 9 katılımcı “otosansür yaptım” demiştir.

16 katılımcı “olumsuz” cevabını verirken, 4 katılımcı “iş bıraktım”, 5 katılımcı “sansürü aşmak için çabaladım”, 6 katılımcı “alıştım, kabullendim”, 4 katılımcı “normal”, 5 katılımcı “mesleğime daha çok sarıldım.” ve “ yılmadım” “olumlu, daha fazla haber yapma isteği”, “ güçlendirdi”, 3 katılımcı “kısıtlanmış”, 2 katılımcı “tepki gösterdim.” 2 katılımcı “öfkelen dim” cevaplarını vermiştir.

### EK-3: Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi Katılımcı Profili

Verilen diğer cevaplar ise şöyledir: “güven kırıcı, vicdan azabı, ortamımı değiştirdim, mobbingin dozu arttı, demokrasinin eksikliğini bir kez daha hissettim, medya kuruluşumuz kapatıldı ve 16 ay tutuklu kaldım, bağımsız gazeteciliğe yöneltti, otorite fobisi oluştu”

#### “Mesleğinizi Yaparken Kendinize Otosansür Uyguladığınızı Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Sansüre uğradığını beyan eden 114 katılımcıdan 96 katılımcı ise otosansür yaptığını 18’ i yapmadığını beyan etmiştir.

#### “Evet İse Hangi Konuda Otosansür Uyguluyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar

14 katılımcı “İktidara/hükümete ilişkin haberler”, 15 katılımcı “politika” 9 katılımcı “yazım dili”, 4 katılımcı “haber konusu seçimi”, 3 katılımcı haber kaynağı seçimi”, 3 katılımcı “çalıştığım kurumun politik çizgisine göre haberler yapıyorum.”, 3 katılımcı “haberi görmeme”, 3 katılımcı ise “haberi daha küçük görme” cevaplarını vermiştir.

Haber konusu açısından tekil olarak “Ayrımcılık, ifade özgürlüğü, güvenlik politikaları, yargı, devletin örgütlü suçları, LGBTİ+, vatandaş röportajı yaparken, işverenin ilişkilerine dokunan haberi yapmayarak adli konu olabilecek haberler, hak ihlalleri, genel ahlak iktidara yönelik eleştirel haberler üretirken söylemlerimizi revize etme zorunluluğu hissediyoruz, “cevapları verilmiştir.

Haber yazımına ilişkin verilen tekil cevaplar ise şöyledir: “editöryal sunum, habere imza atmamak, haber başlıklarını seçerken, eleştirel ifadeleri çıkararak, keskin kelimelerden kaçınıyorum, kelimeleri seçerken dikkat ediyorum, dilime dikkat ediyorum, sürekli başkalarına okutuyorum, başıma dert açacağını düşündüğüm ifadeleri yumuşatıyorum” cevapları verilmiştir.

#### “Otosansür Uygularken Çekinceniz Ne Oluyor?” Sorusuna Verilen Cevaplar

Birden fazla işaretlemenin mümkün olduğu bu soruya verilen cevaplara baktığımızda en yüksek 41 cevap olarak 41 kez “İşten çıkarılmak” ve “Yargılanmak” ile karşılaşılıyor. Ardından 39 “Gözaltına alınmak”, 31 “Hedef gösterilmek”, 28 “İş bulamamak” ve 27 “Tehdit edilmek” cevaplarını görüyoruz. 24 “Saldırıya uğramak”, 21 “Uyarılmak”, 20 “Hakarete uğramak”, 19 “Tekzip gelmesi” cevapları ise takip ediyor. Ayrıca 9 “öldürülmek” ve 5 “Çalıştığım kuruma zarar gelmesi” cevabı verilmiş.

Tekil olarak “Yönetici ile uğraşmamak”, “tazminatımı alamamak”, “iftiraya uğramak”, “sabah 4te evimin basılması” cevapları da verilmiştir.

#### “Sizce Çekincelerinizin Altında Yatan Neden Nedir? “Sorusuna Verilen Cevaplar

7 katılımcı “işsiz kalma korkusu”, 3 katılımcı “ifade ve basın özgürlüğü” 6 katılımcı “iktidarın baskıcı politikaları” ve “antidemokratik iktidar”, 4 katılımcı “yalnız kalmak” cevaplarını vermiştir. 3 “tutuklanma”, 2 “ekonomik nedenler” ve 2 “çalıştığım kuruma zarar vermekten korkmam” cevapları verilmiştir.

Tekil cevaplar ise şöyledir: “Politik ortam, iş ortamında gerginlik yaşamamak, yanlış anlaşılma korkusu, fişlenmek, korku, toplumsal baskıya maruz kalmak, tazminatı yakmamak, ailemi korumak, mesleki güvencelerin yetersizliği, sosyal güvencesizlik, itibarsızlaştırılmak, mobbing, mesleki dayanışma eksikliği, geçmiş mesleki deneyim, meslektaşlarının gözaltına alınması, sabaha karşı kapıma gelirler düşüncesi, tutuklu gazeteciler, gazeteye gelen üst üste cezaların altından kalkamamak, katledilme, medya kurumlarının kapatılması, yaşanmışlıklar, öldürülen gazeteciler siyasi iktidar ve politikaları, tutuklanmak ve halkın buna tepkisiz kalması, mevcut politik ortam ve buna bağlı ol arka adil yargılanmama düşüncesi, yaşadığım ve yaşanan örnekler, TC ve AKP rejimi, Tek kelime: AKP, ekonomik nedenle, iktidarın basını tekele alma isteği...”

## DEĞERLENDİRME

Katılımcıların homojen bir dağılım gösterdiği bu ankette, anket çıktılarının genel durumu değerlendirmek açısından uygun olduğunu düşünüyoruz. Sayısal olarak sunulan veriler ışığında “Gazetecilerin Sansür ve Otosansür Kişisel Deneyim Anketi” ne verilen cevapları değerlendirecek olursak;

Katılımcıların **yüzde 80,8 i sansüre uğradığını, yüzde 19,1 ise uğramadığını beyan etmiştir. Bu veri sansürün Türkiye mediasındaki yaygınlığını bir kere daha gözler önüne sermiştir.** Sansüre uğramadığını beyan edenlerin cevapları incelendiğinde bağımsız yayın politikasına sahip kurumlarda çalışmalarının, çalıştıkları kurumların ekonomik ve siyasi olarak bağımsız olmaları sansürün önündeki en önemli etkidir.

Sansüre uğradığını beyan edenlerin ise çok büyük ölçüde patronun siyasi ilişkileri nedeniyle sansüre uğradıkları ve bu doğrultuda yayın politikası ve yerel ve merkezi iktidar baskısının sansürün en temel nedenlerinden oldukları görülmektedir. Bu noktada çapraz medya sahipliğinin gazetecileri sansüre götüren kritik bir eşik olduğu ortadadır. Ayrıca sansürün sadece politika, ekonomi haberleri ile sınırlı olmadığı her türlü alana sirayet edebildiği de anketin önemli çıktılarından. Bu açıdan incelendiğinde hem medya sahiplerinin yatırım alanlarının çeşitlenmesi hem de yargısal müdahalelerin artışının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Sansüre maruz kalan katılımcıların meslektan uzaklaştıkları ve otosansür yapmaya yöneldikleri tespit edilmiştir. Nitekim katılımcıların **%78,7’si otosansür yaptığını %21,2’ise otosansür yapmadığını düşünmektedir. Sansüre uğramadığını beyan edenlerin %60ı otosansür yaptığını %40 ise yapmadığını beyan etmiştir. Sansüre uğradığını beyan eden %82,8 katılımcı ise otosansür yaptığını %15,7 ise yapmadığını beyan etmiştir. Görülmektedir ki çalışılan kurumda sansür yapılsa bile gazeteciler bir şekilde otosansür yapmaktadırlar. Otosansürün altında yatan çekincelerin ise** yargılanmak, gözaltına alınmak, hedef gösterilmek, işten çıkarılmak ve iş bulamamak olduğu tespit edilmiştir. Otosansürün altında yatan en önemli nedenlere bakacak olursak iktidar baskısı, işten çıkarılma korkusu, ekonomik kaygılar, yalnız kalmak ya da yalnız bırakılmak, tutuklanmak ve kuruma zarar verme korkusudur. Otosansürün haber kaynağının seçiminden haberin yazımına ve haberin görülme boyutuna kadar sirayet ettiği ise anketin sağladığı veriler arasındadır.

Sonuç olarak, gazetecilerin özgürce yazabilmesinin en önünde pek çok engel vardır ancak bu engellerin her biri diğeri ile ilişkilidir diğeri bir ifadeyle Türkiye medyası bir kısır döngü içindedir. Medya sahiplerinin yatırımları ve ilişkileri, iktidar baskısı sansüre götüren en önemli nedendir. Bunun yanında gazetecilere yönelik politik baskılar ve yargısal müdahalelerse otosansüre mecbur bırakan bir baskı düzen oluşturmuştur. Gazetecilerin birlik ve dayanışma eksikliği ise korkunun ve otosansürün artışındaki nedenlerden bir başkasıdır. Bu kısır döngüden çıkış ise ancak demokratik bir siyasi konjonktürde bağımsız medya kurumlarının artışı ve mesleki dayanışmanın sağlanması ile mümkün olacaktır.